

Meine Aeg

G
MAM
BER
G

Jumal ja igavik.

Ei ole Jumalat, hüüab maailm; Jumalat ei ole olemas! Sest ei ole ju midagi lõpmatut; ainult ajalikud asjad on tõelikult ja on uskumisväärtd. Ajalik Jumal aga ei ole Jumal.

See on õige. Kuid see on teine asi, kas ainult ajalik, nähtav, mida me võime näha filmadega, ja katsuda kätega, on see ainukene tõelikult olemasolev, ja et lõppematu on ainult tühi sõnakõlks, alusetu etteujutus. Kuid mõtleme pisut: kui ei oleks tõelikult midagi lõppematut, siis oleks meile, inimestele, võimatu lõppematut ette kujutada. Kuidas võiks inimene iseenda lõppematut ette kujutada?

Mõned näitused põhjustavad meid mõtlemisele. Ma joonestan paberile joone ja siis: kus on selle joone algus ja kus lõpp? Mulle vastatakse: jääb, kus ma joonega alustasin, on joone algus ja kuhu lõpetasin, jääb on joone lõpp. Väga õige! Aga kui ma pliiatši uuesti kätte võtan ja sama joont mõlemile poole pikendan, kus võiks ehk peaks siis joonele lõpp tulema? Kus oleks see punkt, millest võiksite öelda: joont võib ainult siit saadik tõmmata. Eks see joon näita mõlemi otjaga igavikku, lõppmatust?

Teine näide: Ma võtan ühe arvu. Mitu

numbrit pean ma järestikku kirjutama, kui see arv enam üldse arv ei ole? Kümnearvulise üldarvuga saame kergesti hakkama, aga kui me kirjutame järgimööda 100, 1000, 10.000 jne. ükssust, millal jõuame siis lõppastmeni? Ja kui need numbrid aastaid tähendavad — nõnda siis aega — kus on siis lõpp? Astume mõttes minemikku: kas võime mõelda, et enne maailma algust aega üldse ei olnud? Nõnda siis nii arvude kui aja algus ja lõpp ulatab lõppmatust.

Waatame ülesse taevaruumi. Kas suudame omale ette kujutada, et sellel maailmaruumil kuskil lõpp oleks? Meie mõtted tungivad julgelt üle iga piiri. Nii siis ka ruum ulatab lõppmatust.

Kui me nüüd ajalikkust, mis meid ümbritseb, nii aja kui ruumi-lõppmatustega võrdleme, eks paista meile siis, kui oleksid aastatuhanded, ruumala ja arvud kui väikesed maailmad lõppmatust mere? Kui oleks lõpmatu see tõeline — igavene, millest kõik ajalik ainult osad ja raasukesed on? Kui oleks kõik ajalik ainult lõppmatustest esile tulnud?

Õige ajaliku üle on aga lõpmatu Jumal. Kui teda ei oleks, siis ei oleks ka ajalikku maailma. Kes küll ei suuda seda mõista!

Uuel aastal.

*Uks aasta ajahämaruse ütu
On vaond, kus teised enne pikas reas —
Nii mõni ustav võitlejate seas,
On lahkunud, kui kaduv vari ruttu ...*

*Kas vinget tuult ja vihisevat tuisku,
Kui tuhkjashalli loori mässit maa
Ja üle tardund välja lõpmata.
Torm võidu tormiga sääl jookseb uisku?*

*Mis toob meil aasta uus? Kas talve valju?
Mis seisab tuleviku päevil eel? —
Dast raskeid võitlusi ehk eluteel? —
Kes langeb meist, kes seisma jääb kui kalju?*

*Uks kindlaks jääb, et aja kiirel tiivul
Me elu igavikku kandub siit, —
Kas roose teel, või lõõmab tuleriit,
Sest seisame just aja viimsel tiivul.*

*Ent olgu uuel aastal saafjaks meile
Me ustav sõber, Jeesus, eluteel,
Kes sama eile, täna, homme veel,
Siis pole ükski võitlus raske meile.*

Kaanepildi juure: Kristus ja Mikodemus.

Uastawahetusel.

Iga isik astub oma ilmawaate kohaselt üle uue aasta läwe. Ühed tõttawad edasi rõõmsas lootuses ja õnnelikus ootuses tulewiku pääle, teised seisatawad, waatlewad ja hindawad mõttes weel kord kõike seda, mis nad elanud läbi möödunud aastal, tahtes minewikust midagi õppida.

Zälle teised püüawad, ilma kainelt mõtlemata,

kõige targem nendest. Mitte ükski selles, et meie pilk meid ümbritsewate asjade waatlemiseks terawamaks muutub, waid me näeme ka mis möödunud aastad on meile toonud ja mida nad meilt on ära wiinud. Me mõtleme kõigile wigadele, mida tegime, ja mis nii meile kui meie kaasinimestele palju järeldusi tõid. Seeläbi wõime aga juba ette

Mõistlik mees seab oma eesmärgi ja püüab selle poole.

pidutsemise ja prassimise läbi aja waimuga hästi kokku sulada. Nende mõte keerleb ainult ajaliku ümber, nii kui: „Söögem ja joogem, sest homme sureme ära.“ Mõned astuvad üle uue aasta läwe waikest, kuid rahulikult. Nad on muutunud wäsinuks ja nüriks. Aeg ei suuda neid enam elustada. Üle niijuguste tormab ajaliku elu karm wool, wõttes neilt weel wiimase, mis järele jäänud.

Kes neist kõige mõistlikumalt toimib, pole raske mõista. Tähelepanelik minewiku-uuriija, kes sellest tulewiku jaoks õpetust wõtab, on kindlasti

teada, mis uus aasta meile tooma saab, kui me tehtud wigadest ei õpi ja ei püüa neist wabaks saada. Pidades silmas üldjust, püüame igauks rohkem iseennast tähele panna. On ju kindlasti vähem tõde see, et „igauks on oma aja-waimu laps“, kui et iga inimene on ise oma aja-waimu kujundaja. Nõnda, kuidas me ise oleme, on ka meie aeg. Mida enam me end parandame ja täielikumateks saame, seda paremaks ja täielikumaks muutub meie aeg. Nõnda kui kuduja kangaspuude ees, nii istume meie aja-kangastelgede ees ja kujume oma tegude ja toimingute niidikestest koosnewale aja-

kangale kujutuji, milliseid me „olewikuks“ nimetame. Sellest aga paistab selgesti välja iga inimese vastutus oma aja kohta. Nega kalliks pidada, seda õieti kasutada ja tarvitada, on tundide ja päevade käst meile, kes me hääde plaanidega, otjustega, ootustega ja lootustega uude aastasse astume. Nega kasutamiseks on meil palju, aga vähe on, mida me sellest kasutame. Üheks paljudest häddest eeskujudest olgu meile Aleksander Suur. Tema teenija pidi teda igal hommikul kell 4 üles äratama, sõnadega: mõtle, et sa pead jurema! Waadates elu kadumisele, tõusis ta igal hommikul wara üles, et ühtegi silmapilku kallist aega kaotji ei läheks. Kuigi ta eluaeg liihise oli, on ta väga palju korda saatnud! Tema ei olnud mitte üksi olemas, waid ta „elas“. Tema jälgi ei juuda ükski rahwapõlv häwitada. „Kasjuta möödasaadetud aeg on olemasolemine, õieti kasutatud aeg üksi on elamine.“ Paljud enne meid on selle targa äratundmise järele elanud ja on saanud suureks õnnistuseks mitnele rahwapõlwele. Seepärast peame kõik minewikku tähele panema ja pilku ettepoole heitma, tulewaste asjade pääle. Nõnda tegutsedes millise iludusega wõikjime kõik oma eluiga täita! Kui hinnalikeks wõib see meile saada ja kui kasulikuks saab meie elu siis teistele! See on hääks wastuseks küsimisele, mida me selles artiklis käsitame, nimelt: kuidas kasutame oma aega? „Nega on elu warandus. Mõned kauplwad sellega ustawalt ja koguwad omale warandusi; teised lasewad selle häwineda wõi jälle prassiwad seda läbi. Nega on elu raamat, millest mõnedki imelist tarkust õpimad, kuna teised seda awamata jätawad ja rumalusse surewad. Nega on elupuu, millelt mõni kallist wilja kogub; teised aga istuwad tema wilus ja hukkumad nälja pärast. Nega on eluredel, millel nii mõnigi kõrgele ülesse jõuab, kuna teised seda mööda alla häbisse, teotusse ja hukatusse lähewad. Nega saab meile selleks, kuidas meie seda warandust kasutame: kas õnnistuseks wõi ärawandumiseks.“

Meie ei tohi end tahtewõimeta weetilkadena lasta edasi ajada tuulest; meil kõigil on kindel eesmärk. Meil on kõigil tahtejõud ja waba walik, mis me wõime oma eesmärgi saawutamiseks tegewusse asetada. Selle kindlustamiseks toetame end minewiku läbielule. See peaks meile rohkem olema, kui kujutused, mis wähehaawal kahmatuwad. Õpime neist ja wõtame neid omale hoiatusseks uude aastasse kaasa. Me tahame möödunust ja kadunust seda kaasa wõtta, mis wäärib jäämist ja sellest kinnipidamist, mis endas mõnda osajest igawikku peidab. Siis kaob meil kindlustuse kartlik tunne ja uskmatuus. Mida selgemaks me omale ärakäidud tee teeme, seda kindlamalt tunneme, kus me täna seisame ja et see tõesti hädaohtlik aeg on, millises me aja-kangaspunde ees istume. Keegi ei wõi seda tähelepanemata jätta, et meie aeg sarnaneb waikusele tormi eel. Uju waenlane

wõitleb kogu jõuga. Ta teab, et temal ei ole enam palju aega oma häwitamistööd teha. Kuid wägewam temast on Jumal, maailma Looja ja Walitseja. Tema juhib oma wägewal käel iga inimlast, kes usus temale toetab, välja praegu saegsetest hädadest ja asetab teda juba siin rahusse, „mis ülem on, kui kõik inimeste mõistus.“

Üleilmised liikumised.

Kõik on liikwel — nii poliitiline, majandusline kui ka usuline ilu. Taewas, maa ja meri on ka liikwel. Need liikumised on tegewuses kas elu alalhoidwalt wõi häwitawalt. Nende taga seisawad kas walguise wõi pimeduse jõud. Armastus, endaiialupidamine, wõimuiha wõi auahnuis mõjutawad inimesi oja wõtma teatud parteidest, olgu see kas hääks wõi kurjaks otstarbeks.

Esimene auahne plaan siin maakeral oli see, et inimesed otjustasid ehitada maailmalinna ja selle keskele torni, mille tipp pidi ulatama peaaegu taewani. Nad tahtjid seeläbi omale nime teha ja ära hoida, et neid mitte igasse ilmajumeada laiali ei pillutataks. Nad tahtjid sel wiisil Jumala käsu wastaselt talitada, mis oli: „Täitke maa, ja saatke seda eneste alla.“ (1. Moosj. 1,28.).

Nga Jumal segas ära nende keelemurde ja nad pidid oma ettewõtte pooleli jätma.

Neil päewil ilmus esile nimi Baabel, mis tähendas segadust.

Püha kirja prohwetikuulutus, mis on walguiseks meie eluteel, juhib meie tähelepanu (Zaanieli 2. ptk.) neljale maailmariigile, mis pidid üksteisele järgnema aastatuhandete keskel. Ta wõtab selle mõtte kujutamiseks väga lihtsa wõrdluskuju. Prohwet nägi üht tugewat, väga hiilgawat metallkjuu, mis ühte meest kujutas. Kjuu pea oli hääst kullast, rind ja käewarred olid hiilgawast hõbedast, kõht ja puusad olid wasest, jalajääd olid rauast ning jalad olid segatud rauast ja sawist. Jumal ise seletas selle kjuu tähenduse, öeldes, et kullast pea tähendawat Babeli kuningriiki. Hõbedast rinnad, wasest kõht ja puusad ning rauast jalad tähendasid kolme Baabeli ilmariigile järgnewat ilmariiki, mis olid Persia, Kreeka ja Rooma riigid. Sellejärele kui need olid kogu maailma alatiseft liikwel pidanud, hukkujid nad kõik järjekorras oma kõlwatu elu läbi.

Jumaliku ettekuiulutuse järele algab maailma ajalugu suure hiilgusega ja lõpeb murenewa sawiga. Peame tunnistama tõeks et maailma praegune seisukord sarnaneb täielikult kjuu kehaosal, millist wõrreldakse raua ja sawi seguga. Seega peame lähemas tulewikus arwestama praeguse maailma korra kokkumariisemisega. Me peame nimetatud muudatust seda enam kindlamalt ootama, et Jumala sõna on selle sündmuse täideminekut ettekuiutanud. Kivi, mis langes selle kjuu jalgadeosale,

purustas selle maailma-hiiglase, kuna see kivi ise täitis kõik maailma.

Kõikide aegade jooksul suurima rahwaliikumise on ristiusk põhjustanud. Ehk Room küll aasta-sajangute jooksul tule ja mõõgaga kristlaste vastu tegutses, lewines Kristusest alustatud religioon ikka enam ja enam. Ehk küll natšareenlase usutunnistajaid julmilt tagakiusati, sai kõikumata usk ristilöödusse kõikide oma waenlaste üle wõidu. Kes aga meieaegse kristliku usu põhimõtteid Kristuse ja apostlite õpetusega wõrdleb, see leiab nende wahel määratu wähe. Mõikristlikud põhimõtted on kadunud ja ilmalikuks muutunud, ainult kristliku nime kandew religioon on asemele astunud. Mastasajangute kestel on nõnda palju inimõpetusi sissetoodud, et puhtast Kristuse ja tema apostlite õpetusest wäga wähe on järele jäänud. Need sajadmiljonid inimesed, kes kõik end kristlasteks peewad, on mitmesse kirikusse ja kogudustesse jagunenud ja lõhenenud, kes nüüd kõik üksteise vastu waenilikud on. Neid mitmesuguseid usulisi juuni Sumal nimetab Almutamise raamatus Paabeliks, see on — segaduseks. Oleks wõimata neid kristlikus maailmas walitsewaid olufordi täpselt nimetada.

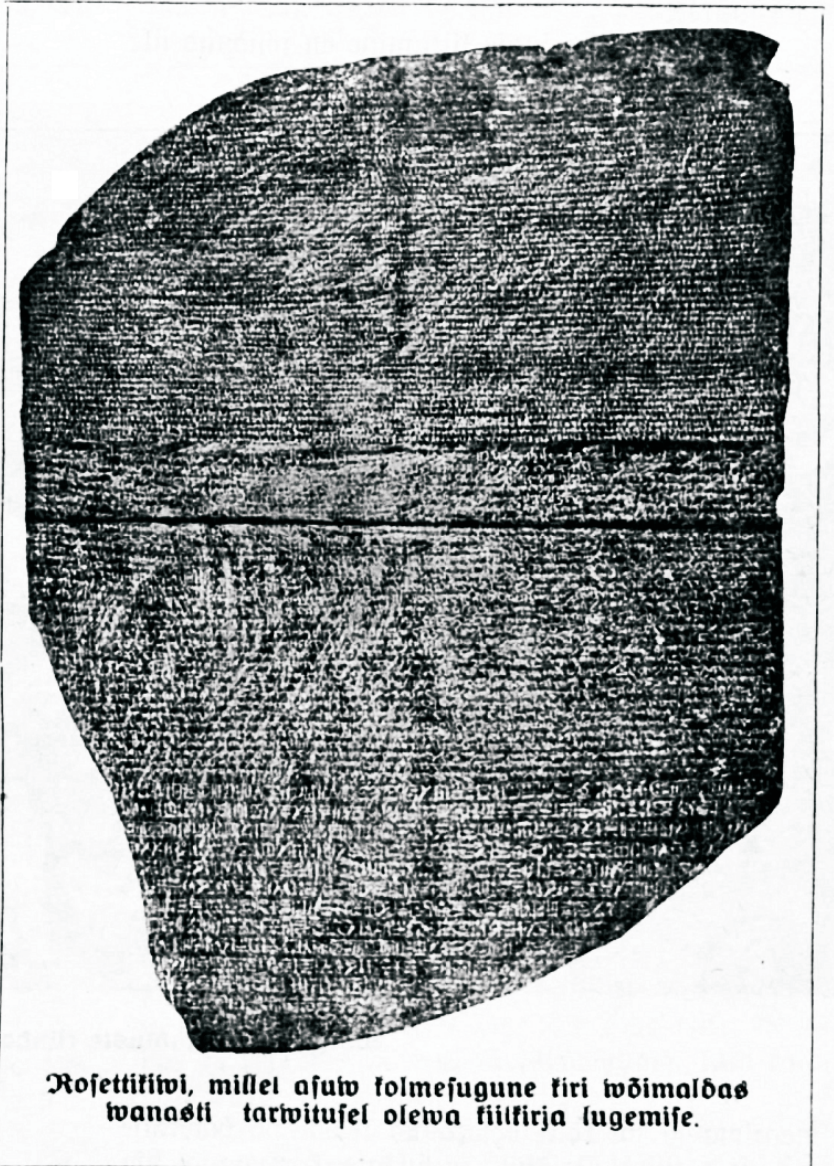
Uuemal aegul püüatakse küll õpetuse ühtlustamisele jõuda ja usulistele segadustele kirikute wälise ühendamise läbi lõppu teha, aga see on seni tagajärjetuks jäänud. Mõnate sõnadega on wõimatu rahu jalule seada; selleks on tarwis tegusid. Samuti on wõimatu kirikute wälispidise ühenduse kaudu usulistest segadustest wälja pääseda.

Minult Kristusest leiame õnnistuse selle maailma jaoks. Segadusest wäljajamiseks on olemas ainult üks tee: pöörata tagasi Kristuse ja tema põhimõtete juure! Mis tähendaks aga Jeesust oma õnnistegijaks tunnistada, kui tema kätte põlatakse? Kõik tõsised, siidamlitud kristlased peaksid oma usawaateid ewangeeliumiga wõrdlema. Otsustawa tõsidusega peaks kõik õpetused ja usupunktid, mis ei leidu Sumala sõnas, kui inimlikud huusõna õpetused kõrvalheidetama. Kes tunneb kirikuajalugu, peab tunnistama tõeks, et palju õppepunkte alles pärast Kristuse ja tema apostlite surma ristikogudusesse vastu wõeti. Siin on tarwis tähelepanna Kristuse sõna, mis ütleb: „Mga ilmaaegu õpetawad nemad õpetusi, mis inimeste käsikimised on.“ (Matt. 15, 9.)

Praegu käärimas olewate mitmesuguste liikumiste koojeit omawad jalgema kuu hiigla ettevalmistused maailmasõja ja üleilmise misjonitöö jaoks. Soolimata rahwasteliidust ja rahukonwerenttsidest

walmistawad rahwad end plaanifindlalt ette hirmjale wiimasele werewalamisele. Waata (Sln. 16, 12 — 16.).

Ka moodjad leidused rakendatakse tööle sõjaststarbeks. Määgitakse küll palju maailma rahust ja sõjariistade wähenemise plaanidest; aga need hiigla relwastused ja suured wäljaanded selleks tõendawad hoopis wastandit. Peagi läheb täide Pauluse ütetus: „Kui nad ütlevad: rahu on ja

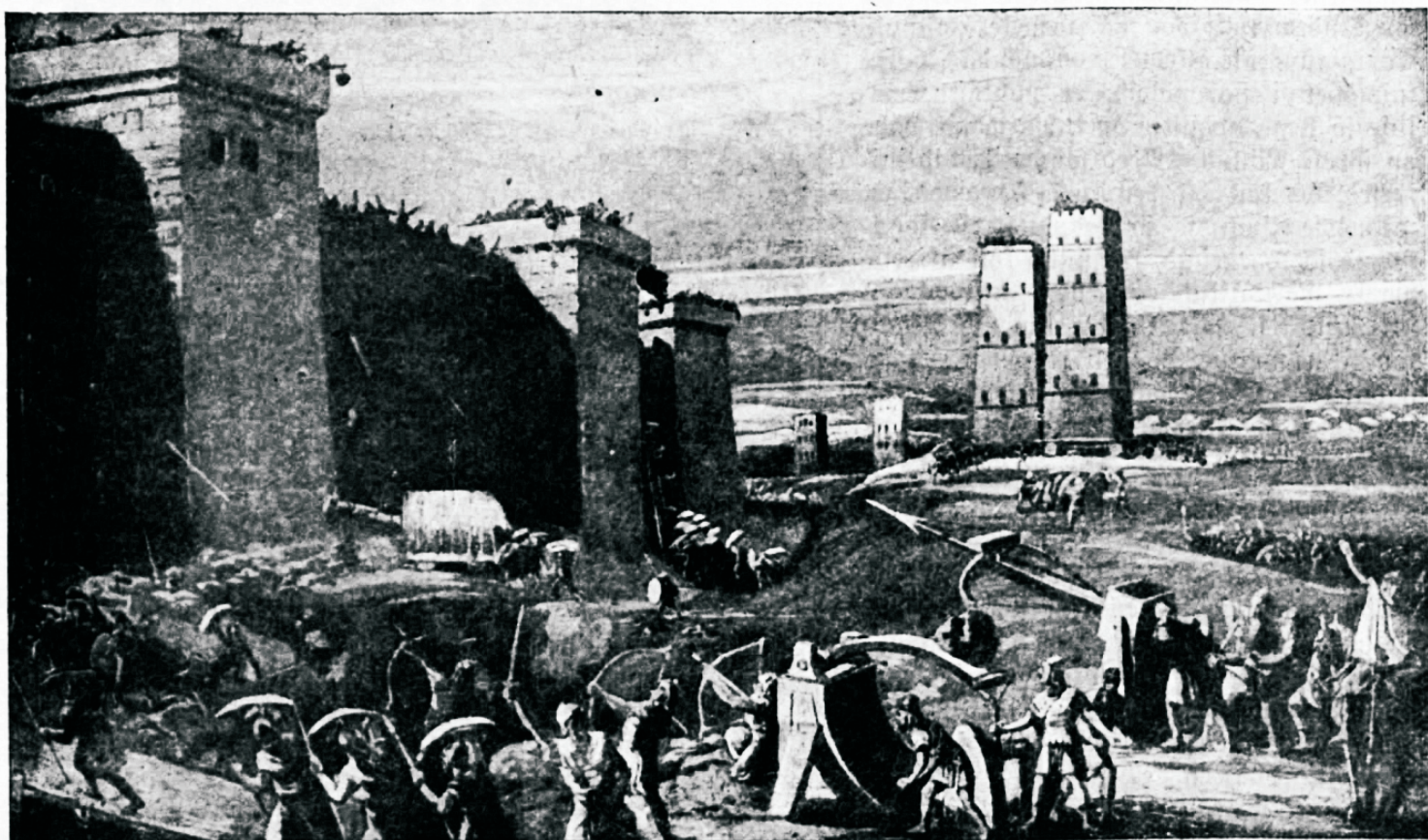
Rosettikivi, millele asub kolmesugune kiri wõimaldas wanasti tartwitusel olewa fiilfirja lugemise.

ei ole ühtegi häda, siis tuleb ätiline hukatus nende pääle.“ (1. Tess. 5, 1—3.) Sumala plaanis on määratud, et maailma häwitamise eel peab käima armu kuulutus: „Ka jedasinaist armuõpetust peab kuulutatama kõiges maailmas tunnistuseks ja siis wast tuleb ots.“ Seda peab kuulutatama kõiges maailmas. Et ewangeeliumi kuulutamisele rohkem mõju anda, ja waimulikult magawat rahwast ülesäratada, lasseb Sumal kõikisugu looduseõnnetusi selleks esile tulla, et neid jeeläbi kainele mõtlemisele mõjutada. Ewangeeliumit kogu inimsoole wiia on hiigla ülesanne, mida inimolewused ei suuda ma wäest teostada. Mga Sumalal on kõik wõima-

liik ja ta on ise inimesele abiks tulnud. Ta andis inimestele tarkuse wana kiirfirja mõistmiseks, mis põletatud sawitahwli ja mälestusmärkidel leidub ja mis labidas meie päewil maapõuest esile toob. Neilt esemeilt leitud teated finnitawad imelikult piibli prohwetifunlutusi. Tema juhtis meeste mõistust, et need triikifunsti üles leidsid, liikumise abinõusid täiendasid ja kogu maailma awasid. Täna seisawad kõik liikumisabinõud ewangeliumi teenistuses. Praegu Jumal töötab iseäranis suurel jõul paganate juures.

Kui ewangeliseerimise liikumine on jõudnud üle

sest kui need ei ole mitte ärapeasemud, kes jesse ära põlgasid, kes maa pääl Jumala sõna rääkis; kui palju vähemini peaseme meie kui meie temast ära taganeme, kes taewast on. Kelle hääl sel ajal maad kõigutas, aga nüüd on ta töotanud ja öelnud: Weel üks kord tahan ma ei mitte ükspäinis maad, waid ka taewast kõigutada. Aga see sõna: weel üks kord, teatab, et neid, mis kõigutatakse, peab teifiti tehtama (muudetama), et need asjad peawad ikka jääma, mis kõigutatud on." Ebr. 12, 25—27.

Wanaaegsed tiadiuste ründamise abinõud.

maailma ja on kõiki hoiatanud lähenewa häwituse eest, siis tuleb Kristus kuningate kuningana süia maapääle. Tema riik on see kiwi, millest Daniel oma raamatu 2. ptk. 44. ja 45. jalmis kirjutab, mis kõigile nii usulistele kui poliitilistele koondustele lõpu teeb. See on siis tõe ja õiguse riik, mis igawesti seisab. Siis lõpewad kõik inimestest alustatud liikumised tagajärjetult, kuna Jumalast alustatud inimsõo ärapäastmise liikumine igawesele eesmärgile jõuab.

Jumal räägib täna ajamärkide läbi kõiges maailmas. Wiimsete aastate hiigla loodusõnnetused räägivad selget keelt. Nende läbi teatab Jumal kõigele maailmale, et Tema saab tulema ja kõige maailma pääle kohut mõistma.

Katfuge, et teie seda ära ei põlga, kes räägib:

Ajaloo pöördepunktil.

Meie maakera näib ajaloo pöördepunktile jõudnud olewat. Me wiibime ajajärgu pinewuspunktil, mis mitmesugustes võimalustes enda lahendust otsib. Kogu maailma elu keerleb mõistatuse tähe all. Me tunneme, et me maailma pöördepunktile läheneme, et otsustawad sündmused on tulemas, ja et suured sündmused ning ümberpaistamised mitte üksi minewikus ei wiibi, waid et neid weel suuremal määral on ees oodata. Me leiame end aja käärimispunktil, mille tähiseks on rahulolematuse ja tung uuestiloomiseks on tema iseloomustawaks tunnuseks.

Ajalohed ja kiirfirjad heidawad jagedasti walgusehelke ajajärgude üldolukorrale. Alalikus

elus olevad mehed, ministrid, poliitikud, õpetlased, maailma parandajad majandusteadlased ja rahaasjanduse tundjad, kõigil neil on asjade üldseisuterra kohta isefugune arvamine. Kuid selles mõtetemitmekesiduses on üheks punktiks kõik ühel nõul ja nimelt, et kõik ootavad mingisuguseid enneolemata põhjapanemaid sündmusi, mis peavad kogu praeguse elu-olu teiseks looma. Võib-olla ei ole enne ilalgi niisugust aega olnud, kus selle kohta nii üldiselt weendunud ollakse, et midagi jeni üldse olematut peab nüüd esile ilmuma. Doodatasse mõnda diktaatorit, üliinimest, geeniusi. Majanduslikud ja rahvusvahelised piirid efinewad oma programmiga; Rahwasteliit ja Pan-Euroopa põhjustawad endast kõnelemise; jutustatakse „inimsoo rahuriigist“ ja „kuldsest ajajärgust“. Kus on aga kõikide nende töotuste tõdenemine? Ja, kus on see, kes üldisest kriisist, ajaloo õhtuehast inimsoo õnnelikule maailmariigi koidikule välja aitaks? Seis et meil üldkriisi aeg on, seda tunneme ju isegi. Me elame ju selles. Me leiame kõikjal kriise, olgu see kas majanduslikul, poliitilisel või usulisel alal. Meie kultuur ei libise mitte tsivilisatsioonile lähemale, waid tormab kuristiku poole. Tunduwad kriisid on ainult sügawamate põhjuste väljendused.

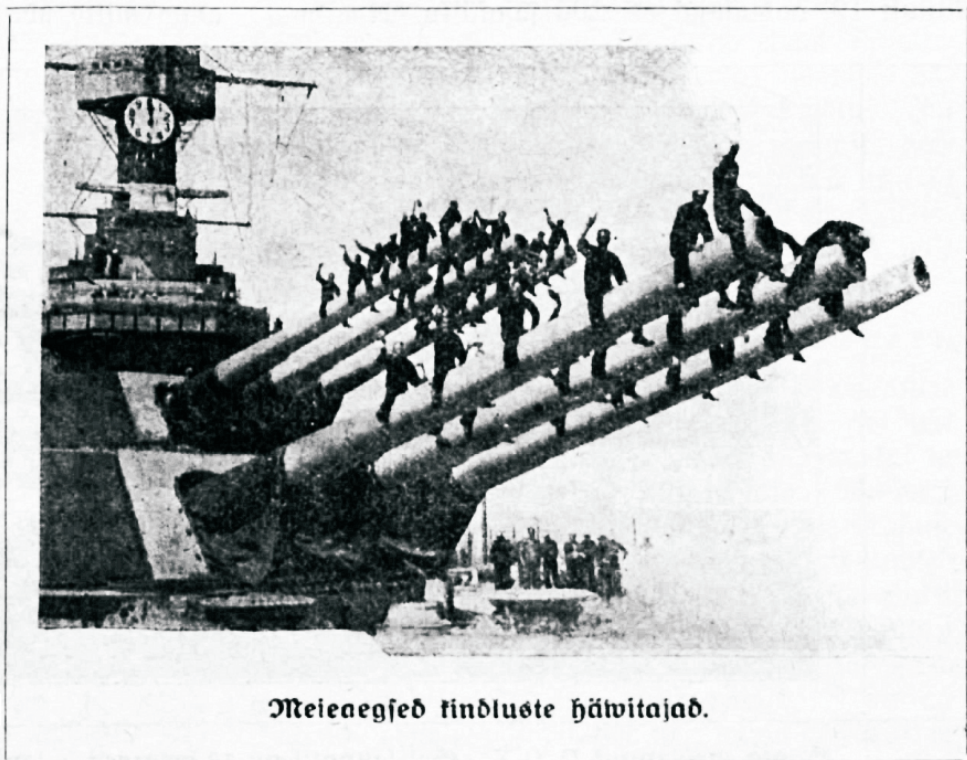
Meie leiame end kogu rahwa hingelise toorenemise ajajärgul.

Seda näitab meile selgesti rahvusvaheline oluford. Inglise laulu „Rahu maa pääl“ präludiumi sõnad Petlema väljal on tänapäew kahjuks ümber pööratud lauseks: „Tahad rahu, walmista sõja wastu.“

Sõna „rahu“ on meil wiimasel ajal väga soovitud, ja ta tähendus on väga hea, iseäranis wiimase laastawa sõja järel.

Et selle hirmsa laastawa sõja järel rahuliikumised on tekkinud, on iseenehest mõistetaw. Mõned otsiwad seda maailmawõimudelt, teised jälle liitudest ja ühingust. Suba enam kui wiiskümmend aastat katuswad mitme maade rahuühingud meile jäädawat rahu kindlustada. Selleks otsiti teed kõikide rahwaste hääks asutawas kohtus, kus kõik rahvusvahelised tüliküsimused pidid lahendatama. Ameeriklane Carnegie annetas selleks 6 milj. krooni, et luua sellest rahukohtust kõikide rahwaste kodu. Nii tekkis rahupalee Hollandi vealinnas. Wene tsaari üleskuttsel kogunesid 1899. aastal 26 maa esindajad kokku rahukonwerentsile — kuid tagajärjeta oli see. 1918. aastal kuulsime Wilsoni 14 rahupunkti, millised ta 8. jaan. 1918. a.

oma kuulsas kõnes kongressile teada andis. Rahwasteliidu ulesandeks oli rahuküsimuse lahendamine. Nagu näha, pidas Rahwasteliit juba oma algpäewil rahuküsimuse matuseid. Weel jeni pole „wõiduriigid“ rahuni küüninud. Palju enam on warustuse hullumeelses inimesi tabanud, kelle wäljawalitud saadikud Genfis istuwad ja rahu küsimust lahendawad. Ette aimates ütles Belgia senaator Lafontaine ühel istangul 8. sept. 1921. a.: „Rahwasteliit peab seal läbilööma. Kui ta seda teha ei wõi, siis on ta inimeste lootuste hauaka-

Meieaegsed kindluste häwitajad.

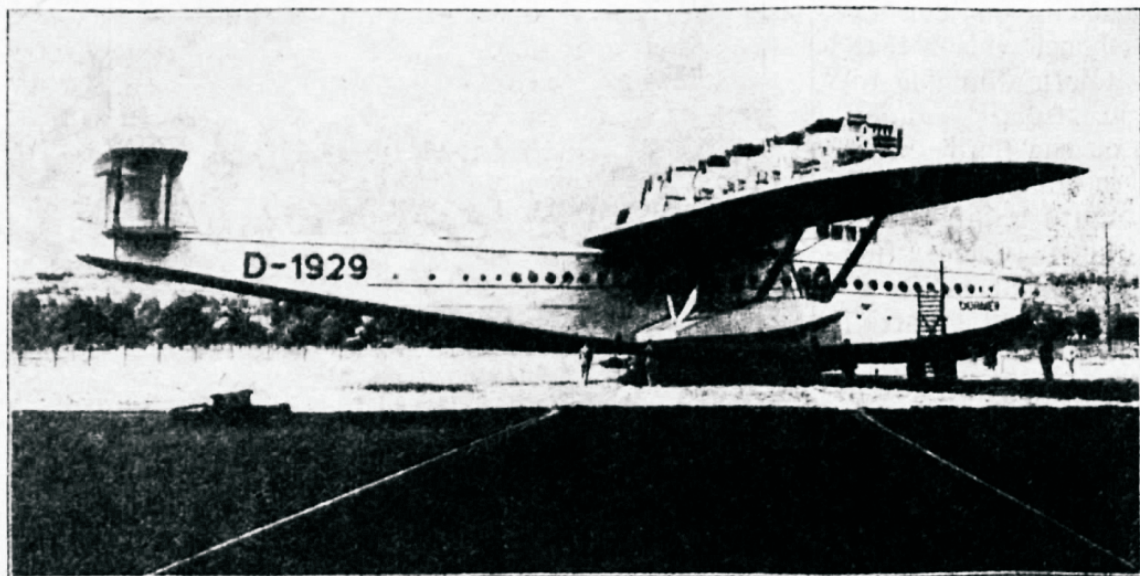
waja.“ Ja tõega, ükski rahvus ei pane sõjariistu maha. Jaapani esindaja andis Genfis järgmise seletuse: „Tähtsamaid küsimusi moodustab relwade mahapanemine, mis aga praeguste olude juures kuidagi võimalik pole, sest rida riike, nende seas ka Jaapan, peab edasi relwastuma, kuid kindlaste mitte sõjale, waid rahule.“

Wiimase sõja ärahoid on täiesti nurjas. Ei Washington, ega Genua pole suutnud maailmale midagi paremat õpetada. Ka Locarnol näib olevat wõimata weenda kohalolewaid suurriikide esindajaid, et juur sõjawägi merel, maal ja õhus on asjata. Suba tuuakse hirmsaid pilte tulewast maailmasõjast, kus kõik rahwad mürgiste gaasidega ära häwitatakse. Doolimata sellest loodawad optimistid pikalift arenemist puhta inimlikkuseni. Ja ei puudu ka kõikide nende kurwade wäljawaadete juures rahuapostleid, kes ilujat tulewiku ja maailma-rahu kuulutawad. Tagasi waadates möödunud aegadele, peame tihti prohwetiga koos ütlima: „Me lootfime, et pidi rahu tulema, ei tulnud aga midagi head; me lootfime et saame terweks, aga waata on weel enam kahju.“ (Serem. 8, 15.)

Sõja juurim põhjus on muutmatu inimese loomuses. Ta on selle väljendus, mis inimese sees ajub. Seda ei või meie ka kultuuri ja tsivilisatsiooni wälja tõrjuda, sest kultuur ei saa muuta inimest põhjalikult. Siiski jääb Seesuse sõna, hoolimata kõigist edasijõudmistest, maksmaks: „Te saate kuulda sõdadeest ja juttusid sõdadeest: katstuge ja ärge ehmatage mitte, sest see peab kõik enne sündima, aga ots ei ole weel mitte käes. Sest rahwas tõuseb rahwa wastu, ja kuningriik kuningriigi wastu... aga kõik see on juure waewa hakatus.“ (Matt. 24, 6—8) Tõega järgnesid sõjad sõdadele. Minult 19. aastajal oli 200 sõjakäiku. Maailma-

Kõik inimlikud paranduspiüüded ei wasta Jumala plaanile, kes ütleb: „Waata, ma teen kõik uueks!“ „Ja waata, ma tulen nobedasti, ja minu palg on minuga, igaihe kätte tajuda nii kui tema tegu on.“

Seepärast ühineme kardinal Faulhaberi üteltuge: „Säda rahwale, kes Siinai tahwliid murrab! Tema osa on häwitus korra asemel, ja rahutus ning sõjad rahu asemel.“ Rahu on ja jääb ainult Jumala andeks. Kristus, lahkudes siit mailmast, jättis oma jüingritele töotuge: „Oma rahu annan mina teile ja oma rahu jätan mina teile; mina ei anna mitte nõnda, kui maailm annab.“ Joan.

Hiigla tweflennut D. O-X. Sel lennutil on 12 mootorit ja lendab tuni 120 miili tunnis.

sõda 1914. aastal ei leia enam omale wastawat. Hiigla ettevalmistused sõdadele — sõjariistu ei panda hoolimata kõigist rahujuttudeest maha — ei lasse rahuküsimust kunagi lõpuliku otsustamiseni, ja tänapäewast oluforda tabab hästi prohwet Joel: „Kuulutage seda paganate seas, valmistage wiisipärast sõda, äratage üles need, kes wägewad mehed, tulgu ligi ja mingi üles kõik sõjamehed. Taguge oma kaablid mõõgaks ja oma sirbid piigiks, kes wõimetu, see õelgu: Mina olen wägew. Saagu rahwas üles äratatud ja mingi üles Josawati orgu, sest seal tahan ma istuda ja kohut mõista kõige rahwa peale... sest nende kurjust on palju. Suur hulk on rahwast kange kohtumõistmise orus, sest Jehoowa päew on ligi kange kohtumõistmise orus.“ (Peat. 4, 9—14.)

Jumala sõna awaldab ka, milline on kõiki sõdajad esilekutsuw ja juhtiw waim: „Sest need on kurjade waimude waimud, kes imetäti teewad, kes wälja lähewad maa ja kõige maailma kuningate juure, neid kõigewägewama Jumala suureks päewaks sõtta koguma.“ 3lm. 16, 12—16.

14,27. Paulus ütleb oma kogemuste põhjal: „Sest tema on meie rahu.“ 1m. 2, 14.

Seepärast ei oota meie rahu ega kuldset aega ei inimeste korraldustest ega uuenduspiüüetest, waid ainult Kristuselt, kes on töotanud: „Sndjad on rahunõudjad, sest neid peab Jumala lasteks hüütama.“ Saagu see tõeks ka meie juures!

Uff — elu nõue.

Kõige jõledam mees on see, kellel pole usku Jumalasse. Ühtki lennut on liuglemas kõrgel taewa all. Ta lendleb ja tiirleb paenduwalt, kui hiigla-lind. Ükki aga wajub ta allapoole, kiirus kasvab, peagi näib ta kindlasti purunewat wastu maad. Lennuki põrin on muutunud kohutawaks. Järsku, wiimasel kohutawal filmapilgul, tõmmati tüüri-ratast, keerati julgelt ning kindlalt õige osawusega, ja hiigla lind maandub talakessti, terwest. Kukkumine maapinnale õlks lendurile tähendanud kind-

lat jumma, kuid ta ei karda, ta tunneb oma lennukit. Ta tunneb oma vastutust. Ta usub oma võime-
tesse, läbi viia oma ülesannet. Ta usk sellesse on
täiuslik. Mees lendab igalpool: fildade all, tule-
purstamate mägede kohal, viimas ja lumetormis,
iga ilmaga, igale poole, kuhu kutsjub teda kuulsus,
õnn või vajadus. Tema elu oleneb ta lennuki iga
väiksema osa õigest tegemisest. Puudub mõni
väike torukene, ning ta elu on kadunud. Minge
wiga tiibade ehituses ja ta sõbrad võivad nutta
ta hana ääres. „Mispärast,“ küsite Teie, riskeeri-
wad mõned mehed nii väga oma eluga? Kuidas
tohiwad nad lubada enestele jarnaseid kunsttükke kui
igapäew näeme?“ Vastus on lihtne. Andke len-
durile kindel julgus saavutada eesmärki, peale selle
usk iseenesesse ja oma „masinasse“, millega töö-
tab, ja pole midagi rasget, mida ta läbi ei viiks.
Ilma usuta on ta aga kadunud mees veel enne,
kui ta algab oma lendu.

Teie usk tegemise alal.

Meil kõigil, kes me teenre suurema oja oma
reijudest maapinnal, on, teadlikult või teadma-
tult, kindel usk selle auto või rongi päale, millega
 sõidame. Kuba nendesse sisseastumine näitab, et
meil on kindel usk nende ehitusesse, kui ka nende
juhtidesse. Meil on kindel usk mitte ainult juhi
võimetesse, vaid tema enese sisse. Me usaldame
tema otust, tema waadet, tema iseloomu. Pare-
maks näiteks selleks on kõigi reisirijate rahuline mee-
leolu tormawatel kiirrongidel. Sõites igas
minutis üle kilomeetri, teades, et on samuti
liikumas veel teised rongid, selle ees ja taga,
et on teel alalised pöörangud, mis võivad olla
lahti unustatud, valmistab end reisirija siiski rahu-
likule ööpuhkusele. Tal pole mingit kartust. Kõik
ta kartused oleksid põhjuseta, sest ta ees veduril,
omas wabisevas, tuulses ruumis, asub mees, tera-
wajilmaline, kainelt otustaw, tugewa tahtega we-
durijuht. See mees määrab kõikide reisirijate usaldust
Ujuja Abram näitas kõikumata kindlalt usku Ju-
mala sisse, kui ta läks Sijakiga mäele ja ehitas
altari, et ohverdada jääl oma ainust poega. Noa
jatkas oma laewaehitust, jutlustades, õpetades
ning hoiatades kõik aeg, sest tal oli kõrgem usk
oma Jumala sisse. Usk andis wett jammewatele
wäinunud Siskraelilastele, kui nad rändasid läbi kuu-
ma kõrwe. Usk awas neile Punajemere, päästis
neid tagaajajate käest, kes tahtsid neid häwitada.
Usk Snnistegija, selle suurema Arsti sisse, oli
kindel jüngeritel, kui Ta elas nende seas, parandas
pidalitõbiseid, tegi nägijateks pimedaid ja tõi loo-
tust patustele. Piibel jutustab lugusid inimeste
usust meie Jumala ja Looja sisse. Need jündinud
lood on paigutatud sinna selleks, et õpetada meile
kõrgemat kõigist tarkusest — usku.

Kui jõe on meie uskumata meel. Kui pöö-
rane on meist, et meie, väikesed kaabused, sellel juu-
rel maakeral, mis on asetatud hiiglasuurde ilma-

ruumi, ei omanda usku Jumalasse, kes on teinud
kõik asjad.

Seidame nüüd lühikeste pilgu sündmustele ilma
ajaloos, samuti tulewikku, mis on walgustatud
Tema töötuse määratu walgusega. Mõnes lōi
Jumal inimeie Oma näo järele, selleks, et ini-
mene pidi Teda austama omas wagaduses ning ar-
mastuses. Kuid inimene sai saatana orjaks. Näh-
tawasti oli seega Jumala plaan rikutud. Kuhu
jāi inimeie wagadus Tema vastu? Kuhu jāi Ju-
mala rõõm oma enese loodud inimlaste üle?
Saatan omandas ja juhtis terwet maailma, Tema
oli kuningas... Jumala töö näis olewat asjatu.
Tema loodud inimesed ei kuulunud enam Temale.
Kui Tema plaan pidi täide minema, siis pidid pa-
tused saama tagasi ostetud. Minult Kristus, Ju-
mala patuta Poeg, wõis lumastada inimeste pat-
tusid. Minult Tema wõis anda inimeiele täielist
wõimalust, elada rahus ning õnnes oma Naga.
Inimene pidi saama toodud tagasi koju, kus pole
enam piina ega muret.

Laigid pole wastuwõtmise wäärt.

Kui keegi mees joowib oma palka ja teie olete
juuremeelsed jeda temale andma, kas on siis teie
õiglustunne rahuldatud, jeda temale andma, kui ta
ise ei ilmu õigel ajal jeda vastu wõtma. Muidugi
mitte. Teie tunnete, et see mees pole teie headuse
wäärt, oma ükskõiksuse pärast. Just samuti tunneb
Jumal nende patuste vastu, kes tahaksid saada
päästetud, kuid kes siiski ei tee ühtki jõupingutust
selleks, et wabaneda oma koormast. Tõesti Issand
ei waja mitte laisku omas kuningriigis. Tema on
maksnud meie eest lumastushinna ja nõuab meilt, et
tuleme Tema juure, et tunnistada Teda kui oma
päästjat, kuid meil peab olema usk Tema ärapääst-
misesse. Meie peame walima ja walmis olema
Teda isiklikult teenima, enne kui Ta meid vastu
wõtab. Doomulikult on see lootus, Teda teenida,
põhjendatud õndsas usus Jeesuse Kristuse sisse.

Küsi iseeneselt neid lihtsaid küsimusi:

„Usum ma tõesti, et Jumal kuulab minu pal-
weid?“

„Mäitan ma oma igapäewase eluga, et mul on
usk Jeesuse ärapäästwa jōu sisse?“

Uskudes Kristusesse peame meie samuti uskuma
Tema Sõna. Sääal on Tema lubanud palju asju,
milleepärast Teda armastame. Ta lubab unustada
meie patud ja need meile andeks anda, kui me neid
kabetseme. Ta lubab meid õnnistada õnne ning
hea eduga, kui me usime Tema sisse. Ta tahab
uuesti tulla jüia maa peale ja wõtta neid enesega
taewasse.

On see võimalik, et meie kahtleme oma Snnis-
tegija tulekus? On see võimalik, et meie pole end
ette valmistanud sellele maailma kõige suuremale
jündmusele? Kas pole meil usku Tema töötusesse
— selle töötuste sisse, kes juri, et sina ja mina
wõiksime saada päästetud? Meie usaldame endid

alataja inimeste puuduliku leiduste ja plaanide hoolde. Me usaldame oma ligimest igapäev eneste elus. Meil on usk isene võimete sisse. Kuid kas me pole unustanud, et jee on kõigevägevam Jumal, kes meid on loonud ja kes on töötanud meid patust ära päästa.

Sarjutagem usku Jumalasse ja tema tõotustesse. Mis on elu nõue, nii ihulikul kui vaimulikul alal!

Muudatusi ristiusus.

Sarald Bilt.

Kristlaste hulgas on väga palju eraldumisi ja lahkarvamisi. Mõned võtavad jeda tüütusena ja löövad kõige pääle käega, et kes neist aru saab, igaiks usub oma moodi. . . Kellele aga ristiusu tõde kallis, jee nurib eraldumiste põhjusti ja teeb vahet apostliku ristiusu õpetuse ja jellest kõrvalekaldumiste vahel.

Suurem muutus ja kõrvalekaldumine on leidnud aset teisel aastajal. Sellega oli lõpp apostlite ajajärgule ja algas katoliku ajajärg. Millest erineb jee eelmisest? Võtame aja teise aastajaja lõpul, i. e. 100 — 120 aastat pärast apostlite aega. Kolm või neli põlve on möödunud, mitte enam. Millise väljawaate pakub nüüd kristlik maailm?

Me leiame ühe juure kiriklik-poliitilise ühenduse. Seda nimetatakse katoliku, i. t. üldiseks kirikus. Tema kõrwal on palju teise. Ühed püüavad algkoguduse viise kõvasti kinni pidada, kuna teised on jälle hoopis ristiusu jalgajad. See juur kiriklik-poliitiline ühendus koosneb ühikuteist kogudustest. Igaiks neist on küll iseseisew, kuid nad on korraldatud ühesugusel alusel kindlate reeglite järele. Nende õppelaused on lihidalt kokku võetud, milles iga ütetus kaalutud. On ilmunud „piibi kirju“, mis ei kuulu uude testamenti, kuid loetakse usuõpetuse aluseks. Nad sisaldavad arutlusi Jumalast, maailmast ja lunastamisest. Neesuse õpetused, kuidas peab õieti elama, pole aga usuõpetuse hulka arvatud. Need määravad kui järekorra reeglid. Kirik on ainuse kultuse (jumalateenistuse) paik, kus Jumalat austatakse pidulikul viisil. Nieloomustaw on jelles wahet preestri seisuse kui vaimulikkude ja koguduseliigete wahel. Jumalateenistusselisi talitusi võib pidada ainult preester; tema wabetalitus on tingimata tarwilik. Üldse ainult wabetalituse kaudu võib läheneda Jumalale wabetalituse kaudu on õige õpetus, ford ja usk. Elawa usu awaldus on muutunud „usutunnistuseks“, Kristusele pühendumise asemel waieldakse kristoloogiliste (Kristuse isikut selgitawate) küsimuste üle. Kristuse tulemist mõistetakse weel ainult waimliselt, prohwetil waimu asemel esineb wastaw fooliharidus ja teoloogia, usklikkude asemel on

waimulik seisus, imetegude asemel on kiriklik müüstika, i. t. mõiste kirikliku talituse jalarwäest, hingelisi palweid ajetawad ilusad koraalid ja liturgiad, waim on jaanud wõimiks ja sunduseks. Sääil on kristlasi, kes on teist ilmalikku elu ja küsiwad: Kui palju võib jellele kaasa teha, mis ristiusku ei kuulu?

See on algkogudusele wõrratu wastand. Me küsime, mis põhjustas jeda muutust? Millega jeda wabandada? Kolmanda aastajaja alul kirik oleks pidanud üttema enda wabanduseks: Ja nii on läinud minuga; ma pidin palju wälja jätma aga te muud juure wõtma; ma olen pidanud wõitlema mu ihu on täis arme, mu kumb on määratud kolmuga, aga ma olen wõidu jaanud, ma olen eba jumalate kummardamise lõpetanud; ma olen loonud juure kristliku organisatsiooni kui kindluse, milles ma hoian oma warandusi ja kaitten nõrku.

See oleks põhjust ja oluforda selgitaw wastus. Me wõime mõista, milliste raskustega oli tegemist uuel usul. Tema wiisid on olnud jeni tundmatud ja ta on wõõras ja harjumatu. Nii kiiresti, kui ta lewis waimust juhata tud algajate läbi, nii kiiresti haarasid teda ka hädaohud ja wõõrad mõjud. Nut usulist mõtteilma piirasid inimeste hingedes läbipõimunud looduskultus ja usufilosoofia mõttekujud; temale awaldas hurwet riigi wõim, mille taga peitus feisrikultus. Wiimasele wõimule pole ta jammugi järele annud. Siiski waimlike hädaohule wastupanu jünnitas ägedamat wõitlust. Oli ju iseäranis usufilosoofiast waimustatud aeg. Kõigist poolehoidjatest ei olnud uue usu ja ilmawaate läbielajat. Stahewahelolijad jaid kõigeist mõjutatud. Wana ilmawaade mõjus effitawalt. Paljud andekad ja wäljapaistwad kristlased pidid oma seisukohta kaitsema. Siin oli aga wõitlus jeda ägedam, et wiimased tegid ise aimamatult sõbrust oma wastasega ja jaid wiimaks jelleks, mille wastu hakati wõitlema. Sellewastu wõeti aga äärmiselt ühekiilgne juudiusu-wastaline seisukoht. Wiida polnud Kristus muutunud, jeda pidi ise muudetama. Need asjaolud tõid ristiusulisele liikumisele põhjaliku muudatuse. Sellega pandi alus kõigele „kiriklikule“ tänapäewani.

Edasi waatleme weel neid olufordi, milles jee muutus jündis. Suurimaks õnnetusseks teise aastajaja kristlastele oli esialgje usulise tuliduse kadumine ja tähtjate jündmüste ununemine. Usulisel elamusel ei jäänud enam kuigi suur mõju. Elawait usulise elamusest jai harjumus ja worm. Apostlid, kes ümberpõõrnise wäge wäga täielikult läbi elanud, olid warisenud mulda. Kuid nende järeksulijad ei jnutnud enam aset täita. Kui teise ja kolmanda põlwe kestel jajad ja tuhanded mitte enam ümberpõõrnise waid harjumuse ja wanemate läbi ristiusku kuulujid, siis oli üsna loomulik, et jündis muudatusi olufordale kohanemisest.

Tekkis wajadus ristiusu mõisteid tõestada; jumalateenistusele anda worm ja koguduse kooshoiidamiseks lma kindel ford. See wajadus tõmbas

lähemale kreeka mõtteilma. Kreeka usuline komb-
lus nii nagu ta oli saavutatud tõise töö järele
jeesmise elamuse ja metafüüsiliste spekulatsioonide
põhjal, rääkis nii palju tunnete sügavusest ja õr-
nusest, tõsidusest ja väärtusest — ja kõige päält —
suurest monotheistlikest (ainujumalikust) wagadu-
sest, nii et kristlased ei võinud neist warandusist
puutumatast mööda minna. Muidugi leiti jäält
ka mõrastawat, nimelt puudus Jumala tundmine,
kellest oleneb kõlblus kui tõeline elu worm, kuid ül-
diselt leiti palju sobivat ja võeti omaks.

Pääle selle teisel aastasajal sai kristlasteks
palju neid, kes olid teise ja kolmanda järgu filo-
soofid. Ümberpöörmise mõju ei olnud neile kuigi
suur, sest nad olid enam huvitatud ristiusu õpe-
tuse välisest küljest. Paljud neist olid ristiusu üle-
olekust sisewõetud ja nad nägid selles idealistliku
usufilosoofia täiusse jõudmist ja tema arenemise
ülimat astet. Nad hakkasid tarvitama usufilosoof-
ilisi mõtteid enam-vähem ristiusu teaduslikeks, fi-
losoofiliseks tõestuseks.

Ja see teadmine, et on paganatele ewangeeliumi
kuulutamise aeg, finnis weel enam neid püüdeid.
Et suuremaid hulki kaasa tõmmata, ei võidud nõu-
da usulisi kombeid enam nii waljult ja ristiusku
hakkati õpetama niioelda rahwa arusaamise kohajelt.

Kreeka usufilosoofiline mõju sai alguse kristo-
loogiliste küsimuste selgitamisel. Tähtsam jamm
oli see, kui teise aastasaja algul kristlikud apologee-
did (esimesed ristiusu seletajad) sõnades üles
seadsid: Logos on Seejus Kristus. Sõna „logos“
kreeka k. tähendab — sõna, mõte, tarkus, waim.
Kreeka rahvusliku usufilosoofia järele oli logos
maailma, mõtte ja kõlbluse kõrgem printsiip (põhi-
mõte), jumalik üksus ehk kõrgem idee jumalast.
Asjaolu, millele toetuti, oli see, et apostel Johan-
nes oli nimetanud Seejust „sõnaks“ (logoseks).
Joh. 1, 1. Johannes tõi selle väljenduse näitena
ega pole teinud sellest põhimõtet. Aga apologee-
did hakkasid õpetama, et Kristus oli „logose“ näh-
tam ilmumus, kes Jumalast saadatud, kuna ta
enne tegutses waimus ja ühines niisuguste hinge-
dega, kes oli alal hoidnud oma puhtuse, näitets
prohwetid. Viimased olewat juba wanast ajast
ikka uuesti nii, nagu logos neile ette dikteerinud,
jalale seadnud puhtast jumalatundmist ja kõiki tõde-
sid inimestest, wabadusest, patust, woorusest ja tule-
wajest kohtust. Kus see on sündinud prohwetite lä-
bi ja kus seda on võetud omaks, jääb see on too-
nud alati waimu ja wäe tunnistust, on sünnitanud
püha elu maailma ja liha wõitmisel.

Muidugi Kristus on olnud ühenduses maail-
maga algusest saadil ja on ilmutanud inimestele
õigust ja ärapäätmist, aga mõrastaw selles on
see, et toonitus ei lange mitte Kristusele ristiusu
waates, waid Logos-Kristusele, kreeka rahvuslike
usufilosoofia mõttes.

Selle seletuswiisiga seletati Logos-Kristuse
ligiolekut ja tema waimulikult ilmumust, mille tõt-

tu jäi ära eshatoloogiline ootus, s. t. ootus asjade
wiimsest olemisest ja tulewajest kohtust Kristuse
tulemisel. Teiseks mõeldi arusaama tema tahtmist
uute korralduste suhtes koguduses. Tema waim
loeti uute plaanide „ilmutajaks“. Tema waim pi-
di andma woli paganatest-kristlastele iheisemaks
tegewuseks ja teede leidmiseks juudiinu wa-
banemiseks. Worm ja seadlus, mis ei tarvitse-
nudki olla apostliku wiisidega kooskõlas, jam-
mus kindlat rada. See andis vähema tähenduse
ewangeeliumile ja kaotas tema lihtsuse. See oli
algus kreeka usufilosoofia ühtelamisele apostlite
pärandusega.

Ristiusu algupärase tumestumine ja kreeka
mõju sel kujul ei selgita weel seda suurt muudatust,
mida kristlik liikumine üle elas 2. aastasajal. Sel-
lepärast kolmandaks me peame nimetama weel suu-
remat kriisi, mille walmistas gnostitsiim. Selles
aeglaste kreeka mõju kaajas jammus see, mida võib
nimetada „akutseks helleniseerumiseks“, ätiliseks
kreeka mõju alla lammumiseks. (Närgneb.)

Mõtteid igapäewajest tööst.

Neid tuntuid Kristuse sõnu, mis ta ütles kan-
getaelsetele wariseeridele hingamispäewa käsu ja
puhtuse wadaduse selgituseks, wõime ka teisendatult
töö iseloomustamiseks tarvitada. „Töö on inimese
pärast seatud, ei mitte inimene töö pärast.“ Ta
ei pea mitte töö ori, waid isand olema. Ori teeb
tööd wastumeelselt ja tagasihoidwalt, kuna isand
töötab wabalt ja loomisrõõmus. Üks täidab hä-
daga sundust, teine aga ei küsi, kui kaua peab seda
tegema. Millisena me tööd wõtame, teeb see meid
kas töö orjaks, wõi isandaks. Kuid ka ületöota-
mine teeb inimest orjaks. Loodus nõuab, et töö-
tegijal oleks parajane puhkus, et saaks rahus nut
jõudu koguda. Olets eksitus teha wabadus täiel
määralt tööst rippumatuks, et tujudele ja rõõmudele
rahuldust otstida. See on meieaja suur puudus, et
ei tunnustata üldist inimese suuruse alust, enese-
ülewalitsemist. Wastasel korral ei tuleks ette jar-
naseid kurbi nähtusi, et juba lapsed on rahurikk-
jateks ja mõõra wara häwitajateks, nii et politsei
peab wahela astuma ja areteerima kümneaastaseid
kurjategijaid. Nende kaldumuste kõrvaldamiseks
on tarwis tahtejõudu kaswatada kohusetundeliseks
ja wiisakaks. Kohuste täitmisele ajumine on õige
rõõm.

Elukutselisest tööst rõõmu tunda, ei ole mitte
wäike osa tahtejõu kaswatamiseks. Sunduse tun-
netest, mis on takistuseks teel jeesmisele õnnele,
võib üle saada. Need peawad niisugusteks saa-
ma, et — mina tahan. Kui tegelik töö ei ole nii-
sugune, mis wõimaldab tegewusrõõmu, siis on mee-
leolu tafakaalustamiseks waba aja tunnib. Siin
awanewad tegewusrõõmu usjed.

Tööl on juured õnnistused. Mitte ainult sel-

lepärast, et ta annab meile igapäevase leiva, waid ta hoiab ja arendab meie kehalist ja waimlist jõudu kui me ühte kehaosa ei tarwita, siis jääb ta nõrgaks ja fiduraks. Tutwunedes ühe langetõbiste ja waimuhaigete asutusega, meie saatja seletas, et langetõbised lapsed wõiwad saada korraliku koolihariduse ja oma wanaduse ja jõu kohaselt tööle ajuda, kui korda läheb nende nõrgameelsust rawitseda. Me wõime töö ja harjutustega närwinõrkuist kõrvaldada. Ka terwetele ei ole kehaline ja waimline töö mitte wähema tähtsusega.

Et moodsa aja elukutse tihti ühekiilgajelt tööle rakendab, siis peame tasakaalustamist ise otsima,

et tõsta terwist ja elurõõnu. Waimlise töö tegijad wajawad kehalist harjutust ja kehalise töö tegijad wajawad waimlist jõupingutust. Meie aeg on wõtnud esijoones spordi tasakaalustamise wahendiks. Spordi kui mõistliku kehaarendamise wastu ei wõi kellelgi midagi olla. Kuud kui jellele seltsib rekordihullustus, siis on see juba kiisitam. Kas wõib jääb weel spordist juttu olla, kui tuhandete päältwaatajate ees kaks tugewannuslikult piüüawad teineteist lüüa nii, et kofku langetks? On mõtet wõidusõidul päält waadata pöörast mootorite kiirusest põhjustatuid eluhädaohtlikke kofkupõrkeid. (Järgneb.)

Kodufoldel.

Palwe wägi.

Oli hiline öötund. Salapärane pimedus kuupaikest kattis maad. Igal pool walities waius ja rahu. Elutult ja tummalt jeisis mäenõlwakul küla. Seledamal taewafoonil eraldusid madalad ja poolwajunud katuseharjad kui palwekäed, mis ülles ringutatud sinna poole kust abi tuleb.

Tuled olid majades juba ammugi kustutatud. Kuupaieste mängles waid aknarmutude kollakalt wilkuwates plekkides. Minuke tulewalgus kumas eemal külast metsajäärtes majakeses.

See tulewalgus kuulutab kurbi sõnumeid. Juba mõned nädalad on põlenud jääb nii läbi öö tuli. — Waeje metsatöölise pereema on raskesti haige.

„Ogu Sumal temale armuline,“ lausus mees omaette, majakesest wälja kobades, sest wäljast kostis turppa mingi õudne kisa. See oli öökullide kisa, kes tulewalgusest meelitutena lendlesid majakese ümber. Ukse nagises ja pika mehekogu läbi madala ukse poetudes hirmunud metsalind, kes majakese ees kaswawa purnipuu ofjal istus, laiutas oma tiiwad ja ühes temaga kadusid kõik tiwalööfide jahinal ööwaikusse.

Öökullid eemale peletatud, jeadis ta rõhutus meeles oma aeglased sammud küla poole. Koitudunult liikus ta edasi, siis seisatas wihwaks nõutult ja pööras wiimaks tagasi. Ta ei teadnud isegi, kuhu ta oli tahtnud minna. Ta tahtis end waid kuidagi lohutada. Kodu oli talle piinlikuks ja wastiifuks muutunud. Talle ei tee muret haige naine, waid oma wäike lapse piihad soowid, mida ta etteheitena mõistnud. Kangekaelajelt tahtis ta oma tundeid maha juruda, iikstõifne ja hoolimata olla. Ta jüüdistas end araks, kes wäikestest lastest erutatud saanud. Ta ei tahtnud jeda küll tõeks pidada, aga jüiski lapse sõnad rääkijid ta hinges ümberlukkamatuid mõtteid. Tema peas ilmusid soowitud ja põlatud mõttekujud waheldamisi.

Ta toetus seisest puutüwale. Külmawärin käis

üle ta keha. Ta mõtted jeadsid talle ette otjustwajawaid küsimusi. „On lapsel, ometi õigus? Kas pole see tõsi, et ma olen tiudinud oma naist põetades? Mga kes tohib halwaks panna, kui see häda ja muire wiha ja wastumeelsuse minu jüidames esile kutsjub ja kas mul pole põhjust Jumala pääle nuri-jeda?..“

Ta juu tõmbus otjusteles wihas ja otsaefisele ilmusid kortjud. „Kellelgi ei wõi õigus olla minu ülespidamise pärast etteheitide teha!“ Oleks jeda teinud keegi teine, aga mitte ta oma laps, siis ta oleks tarwitusele wõtnud wägimalla, kuid nüüd tundis ta end wõidetuna. Tema mõttes ilmus õudne kodune ööpilt. Ta nägi oma lapse rahutus unes, kuis see unes ehmatas. Ta kõrwades kõlas lapse hädakisa: „Ema on jurnud!“ Ta nägi oma last ülestõuswat ja ema woodi ette põlwitawat. Wäriwate sõrmedega puudutas laps ema põske ja rõõmupjarad weeresid siis ta palgelt alla, sest ta leidis, et ema on alles elus. Siis pani laps oma wäikejed käejejed kofku ja palus nii ujaldamal toonil ja wäriwawal häällel.

See mõttepilt liigutas kangekaelset meest pijarateni. Kui heameelega oleks ta tahtnud oma last aidata mingisugusel muul teel, aga et temaga põlwili laskuda ja temaga ühes ema terwise pärast abi ülalt paluda — ei, jeda ta ei wõinud, jeda ta ei tahtnud, see oli talle wõõras.

Wastumeelselt lähenes ta jälle oma majakesele, awas taja jelle ukse ja astus sisse. Toas oli rahulik ja waiune. Ema ja laps hingasid kofutawas unes. Minult wahetewahel oigas ja liigutas ennaft haige oma ajemel. Sellega oli ta juba harjunud, sest juba nädalate wiifi pole haige talle enam korralikku unerahu wõimaldanud.

Toas ei olnud tal jälle millegagi pääle alata. Magamisaeag oli möödas. Taowajerwal hakkas he-lenema. Ta otjustas päewatööle ajuda, wõttis nurgaft kirwe ja sae ning wäljus.

Tööriistad olal jammus ta aeglaselt ja ööl ülevalolemiseft wäsinult metsja poole mööda kitsast ja künklist teerada. Weel kunagi pole olnud tema olef nii raske. Aga ta läks siiski. Kirwelööfides ja puu langedes lootis ta kõike unustada.

Mets oli weel ööwaikuses ja halli öredasje uduloori mäsfitud. Beagi lõhtufid tõuswa päikese järawad kiirtenooled selle ja kuldne helk wärwis puutiimed. Nuba heitus temast endast wari ja päikese-kiired soojendajid ta põsti. Aga ometi ei juutnud mahe soojendam päike tema näos rahutuse kortsufid tasandada. Ta jammus omaette mõteteksje siivenenult ja ümbrust tähelepanematast. Ta ei märganud, kui ilus oli hommikune loodus, kus ärkas elu. Ta meeles oli waid faks kottupandud käckest, faks pijarates filma ja ta kuuleb waid lapse wärijewat palwehäält: „Oh truu Jumal, õpeta minu ija palumal!“ Ta ei tahtnud selle üle mõtelda ja püüdis käigu kiirendusega nendest jagu jaada. Metjawahile, kes teda wastu tulles teretas, wastas ta ainult midagi pomisedes. Tema olef oli wastutulijale wõderastaw, nii et see teda tagant järele wahtima jäi.

Ta pööras metsja. Metjalagendikule jõundnud, wiskas ta oma poolpalitu seljast ja pleekinud wiltkübara peast, ajetades nad haohunnikule, keeras warufad üles, wõttis kirwe ja ajus tööle. Saljas teras wingus läbi õhu ja tungis paufudes mahlasisse puutiimwe, nii et mets kajas ja mürtjus.

See tööpäew kujunes talle mitmekordsest raskets. Ikka ja jälle tulid ta meele juba korratud mõtted. Päew ei pakkunud jeda, mis ta lootis. Mida pikemaks wenis wari õhtueel, jeda juuremaks muutus tema kartus eelolewa öö pärast. Ta otjussteles mida teha, millist teed walida; peab ta oma lapse joowidele wastu tulema ja jeda tegema, mis talle wastumeelt? . . . Ta tuletab uuesti meele lapse joowi ja haiget naist ja jõnab wiimaks otjusele.

Nõrk ehawalgus helendas weel pimedaks läinud metsaalust. Askeldaw mehokogu kadus pimedusje. Nõik jäi waikjeks. Päewa läbi wõitlusest wäsinud wõitja lastus pöösa rägastikus kastega niijutatud jamblawaiwale põhwili, rakis käsi kofku pannes. Üfski jõna ei tulnud üle ta wärijewate huulte, aga jeda wõimsamalt kisendas ta hing elawa Jumala trooni poole. Balawad pijarad woolasid üle ta pruuniks põlenud põskede ja piihalif rahuldustunne täitis ta hinge. Dõpik laulis oma wiimase laulu kustuwale ehapunale õhtutaewas, aga palwetajale oli see alles uue päewa algus.

Rõõmuist järawal palgel tõusis ta üles ja ruttas õnnelikul tundel koju. Laps ei saanud esiti aru, miks ija oli hopis paremaks ja jüdamlikumaks muutunud. Aga kui isa temaga magama heites pühalikus tundes ema woodi ette põlwitas, haigele paranemist ja terwist palus, siis läikisid kõigil kolmel palwetajal rõõmupijarad palgel ja usf kindlustas neile paremad päewad.

G. Genzi järele S. P.

Ena märgitud piibel.

(Särg.)

Harold Wilson, kes oli waimustatud tema arusaamisest, ja tema huwi oli weel enam õppida, palus luba küsimiseks.

„Härra Underjon, üks õpetaja ütles mulle, et täiesti õige on pühitseja seitsmendat päewa. Küsimine aga on: misjugujeft päewast peab päewi lugema hakkama? Ta ütles, ta pidawat seitsmendat päewa, kuid ta algada lugema esmaspäewast. Mis teie arwate sellest?“

„Ma mulle on nii õpetatud,“ ütles härra Severance.

Ma olen selle küsimuse juba oialt wastanud, aga me tahame juhtida sellele weel juuremat tähelepanu.

„Lööme lahti 2. Moosese raamatu 16. päitiiki, kus on räägitud mannaft. Jumal ütles, et ta tahab rahwast läbi katkuda, kas ta tahab käju järele elada. Jumala tahtmine oli, et rahwas peab enesele toidu muretsema igal päewal esimejeft kuni kuwenda päewani. Esimejel wiiel päewal nad pidid koguma iga päew nii palju, kui päewa jookjul ära tarwitati, nii et järgmiseks hommikuks ei jäänud sellest midagi üle. Aga kuwendamal päewal nad pidid koguma kahewõrra, et jääks järele ka seitsmendamaks päewaks, mil ei jadanud mannat.

Päewade arwamine ei olnud mitte nii, nagu keegi hääks arwas. Jumal ise hoolitjes päewade lugemise eest. Ja kui keegi tegi wastupidi, olgu meelega wõi kogemata, nii et see ei olnud Jumala korraldusega kooskõlas, siis oli selle tagajärjeks pääle Jumala otjustawa laiwuse weel jegadus ja kahju. Muidugi mõned püüdisid muudatust teha jättes kogutud toitu järgmiseks hommikuks, aga „see jai usje täis ja haises“ (Salm 20.). Teised läksid seitsmendal päewal wälja mannat otsima, wõib olla nad olid hooletusje jättnud kahewõrra kogumise, ja ei leidnud midagi (Salm 27.). Oli täiesti wõimatu päewade arwu järjekorda muuta.

Pange tähele, mis Issjand laskis öelda oma rahwale sõnakuulmatuse pärast: „Kui kaua tõrgute teie mu käskufid ja mu käsuõpetusi pidades?“ (Salm 28.) Nende läbikatsumine seisis selles, kas nad päewade järjekorda õieti arwawad — nii nagu armas Jumal jeda tegi — hingamispäewa filmis hoides.

See on teile wäga tähtis teada, et juutidel oli wanasti kombeks iga nädalapäewa iseäralijel miijil ühendusest ajendada hingamispäewaga. Ja ärge unustage, et Jumal tegi igal nädalal tõelise seitsmendat päewa tähtjaks kolmejuguje ime läbi: esiteks, et kuwendal päewal hoidus ka alles järgmise päewa jagu; teiseks ei olnud mannat üldse seitsmendal päewal, ja kolmandaks hoidus kuwenda päewa ülejääf wärskena seitsmendal päewal.“

„Nüüd, härra Anderson, see jelgitab kindlasti päevade lugemise küsimuse, kuid siiski mul ei ole veel selge, mikspärast on tarvilik just seitsmes päev,“ ütles härra Severance.

„Ma usun, et õige lihtne jelgitus teeb selle aru- jaadavaks. Näiteks kui ma ajetaks teie ette seitse klaasi. Kuus neist on täidetud mõruda wedelikuga ja üks samavärvilise hästimaitsema puuviljamah- laga. Ma ütleks teile: kui teie võtate seitsmenda klaasi, siis leiate kõige kallima joogi, mida üldse tuntakse. Kahtlemata te joovite võtta jeda. Kuid ainult üks on niijugune klaas ja nimelt seitsmes ja teie peate minu lugemismüüsi järele talitama, et jeda leida, mida joovite. Ma võiks öelda: puuvilja- mahla õnn on peidetud minu klaaside järjekorra lugemismüüsi.“

Müüjama on hingamispäevaga. Jumal õnnis- tas seitsmendamat päeva. Ta määras enda oja- võtu iseäranis jellele päevale ja ei mitte teistele. Ja kui ma tahan teda leida, nagu mu hing igatseb, siis ma pean algama nii lugema, nagu tema on lugenud ja pean koostöölase oma esimese, teise, kolmanda, neljanda, viienda, kuienda ja seitsmen- da päeva tema omaga. Ja kui ma jeda teen, siis on mul tasuks see, et ma teda tõeliselt leian, tunnen ja temas hingan.

„Nüüd ma saan aru, härra Anderson,“ jeltas härra Severance, „ja nüüd ma jeltfin teiega suure- maks Jumala teenimiseks tolle hingamispäeva pidamises, mida Jumal on annud. Kas teie ei ta- haks palvetada minu eest? Ma wajan iseäralist abi, et muuta oma tegewust.“

„Ma tänan armast Jumalat teie otsuse pärast, härra Severance. See on usu otsus, milles ma olen kindel. Jumal on teile abiks tema teenis- tuses.“

Härra Splaudingi hääl waikis. Kogu tema minewiku elu keskis tema filmade ette ja wäärtuse- tunne tema enda kohta näis temas maad wõtawat.

„Minu kallid kaasreisijad,“ algas ta, „kaht- lemata teate teie kõik, et ma kogu teie jeltfisi wi- bimise aeg olen püüdnud otsustawalt igal wõimali- kul wiisil jelle mõtte wastu töötada, et kristlased peaksid pühitsema nädala seitsmendat päewa. Aga armast Jumal on awanud minu filmad. Tema on minu südame ümbermuutnud. Tema on oma töötused täitnud ja ma wõin täna rõõmuga öelda et ka mina tahan hääl meelele tema tahtmist teha. Jumala käsi, millist ma seni kõrwaldatuks pida- sin on nüüd minu südamesse kirjutatud ja ma olen rahu leidnud Jumalas.“

„Kas te tahate tõesti minuga ühes tulla,“ kü- sis Harold Wilson.

„Sah, Harold, mina tulen sinuga; ma tahan tänasest päewast pääle kogu oma jõu Kristuse tee- nistusse pakkuda, olles walmis misjonäriks hak- kama; kui minu kaaswennad minu andekust wastu- wõetawaks peawad, siis olen südamest rõõmus Ju-

mala suurel misjonipõllul tegewusesse astudes. Kas keegi teistest siin koosolijatest ka soowib minule usuelu muutmises järgida? See tunnistus ja üles- kutse mõjus waimustawalt.

Rohumik Kershaw haaras Spauldingu käe ja ütles: „Sõbrad, tänane õnnistusriikas päew põhjus- tab mind hüüdma kui wanasti Siimeon: „Issand nüüd lasjed fina oma julase rabus ära minna, jelt mu filmad on minu õnistust näinud.“ Mina olen leidnud hingelist rahu ja jeda täielikult jüst eji- mest korda kogu oma 70 eluaasta jooksul.“

Siis pööras herra Severance kaasreisijate poole ja ütles samuti: „Ma olen üle 30 aasta kestel olnud ärimees. Juba minu lapsepõlwest alates oli minu soow õiglaselt elada; lõppeks olin aga siiski seisukohani jõudnud, et kristlikul usul ei näi üldse kindlat põhja olevat. Et oma naisele meel- dida ja lootes, et see ehk on ka teatud määral ka- jusks minu äri- le, astusin ma alles hiljuti kiriku liik- meks; aga jellel ei ole mingit suuremat tähendust olnud, kui ainult wäline worm. Kaks aastat ta- gasi kuulsin ma wenda Andersoni jutlustawat. Te- ma sõnad olid lihtjad ja need mõjusid teatud mää- ral minule — kuid siiski ainult minu mõistusele kima jüda jäi täiesti muutmatuks.“

Aga möödunud teispäewal wõisin ma wend Andersoni sõnade mõjul weenduda Jumala armas- tuses. Täna olen ma Jumala armu läbi waimu- likult muendatud inimene.

„See ilus tunnistus wend Severance huultelt,“ ütles Anderson, „põhjustab mind omalt poolt mi- dagi awaldama, õigem öeldud, tunnistama. Põh- jus, miksk minu jutlus aastaid tagasi ainult meie wenna mõistuse pääle mõjus, oli see, et ma ei olnud siis weel ifegi leidnud Kristuse kuulutamise saladust. Minu töö oli tol ajal suuremalt osalt wormi asi ja ei suutnud inimeste südamesse tun- gida. Ma tänan Jumalat, et ma nüüd olen sel- lesse rohkem süwenenud.“

Kaptan Man, kes seni ühes teistega oli seisnud ja teiste tunnistusi kuulanud, sai ka wiimaks woi- maluse mõni sõna öelda. „50 aastat kestnud suure waimuliku pimeduse järele,“ algas ta, „on minu filmad lõpuks awatud. Ma mõtlesin, et teadsin, mida ma tõelikult siiski ei mõistnud. Tuletan muu- seas ainult jeda meele, et ma olin kindel jelles, et Kristus oli hingamise päewa pühapäewale üle asetanud ja et ma tema pärast olin kohustatud nädala esimest päewa pühitsema. Aga nüüd on minu uurimine näidanud, et ainult teadmatuse wõib niijugusel seisukohal püsida.“

Härra ja proua Gregory'd olid järgnised, kes enda sõnakuulmise soowist Jumala käskude wastu tunnistust andsid.

Sel päewal ühinesid 17 hinge Jumala tõe põ- hialusel ja otsustasid jüdamlikult uuestileitud põhi- mõtetele ustawaks jääda. Märgitud piibel oli oma töö teinud. Oma pakwe oli täielikult was- tatud. (Lõpp.)

Terwis, fasinus.

Igapäewane teharawi.

Sinu terwis on julle enamasti midagi iseendaist mõistetawat, mis sinu mõttes loomulikult peab olema, ja sa mõtled wähe selle üle. Alles siis, kui sa haige oled, tuleb julle wast mõttesse, et sa ise jelles teatud määral süüdi oled, sest et sa oled oma teha nii mõneski asjas hooletusesse jätanud. Ole sellepärast tähelepanelik ja tee tulewikus paremini. Kui sa ei ole walwel siis wõid sa kergesti haigestuda. Mõtle, et sa täidad ainult oma kohust iseenda ja oma teha wastu, kui sa hoidud haiguste eest! Sinu terwis on su kallim wara, mida sa pead ja wõid omal alal hoida. Pea meeles, mida sa oled õppinud koolis, et „igatiis on oma õnne sepp“, ja tegutsse selle järel!

Sinu teha on äärmiste peenjusteni wäljatöötatud kunstitöö, milles kõik tuleb täielikus korras hoida, kui sa tahad terweks jääda. Kui sääl aga mõni rike on ette tulnud, siis me räägime „haigussest“. Sinu ülesanne on hoolitseda selle eest, et kõik organid sinu tehas korrapäraselt töötaks. Nimult nõnda wõid sa olla töowõimeline ja wastupanna haigustele. Siia hulka kuulub muuseas ka hoolas teharawi. Sa mõtled wõib-olla, et kui sa end igal hommikul enam wõi vähem korralikult pesed, oled ja oma kohuse täitnud. Kui sa jeda vähemalt põhjalikult teeksid, ja mitte üksi käsi, taela ja nägu ei peseks, waid ka rinda ja selga jaheda, karastawa wee ja seebiga tublisti peseksid! Kuid see ei pea mitte ainult üks kord päewas sündima, waid ka õhtul enne magama heitumist pead sa end pesema. Kui sa oled kord juba sellega harjunud, siis saab see julle endastumõistetawaks tarwiduseks. Väewa jooksul peaks mitu korda ettewõetama wäikeseid pesemisi, nii kui näo ja käte pesemist. Nii kui sa loomulikult ootad, et sinu sööginõud puhtalt lauale asetatakse, nii pead sa ka ise pestult laua juure ilnuma. Tee sellepärast omale harjumuseks, et sa iga söögiaja eel vähemast käed pesed. Siis tuleb jul iseendaist aegajast tung kogu teha pesta. Nädalas mitu korda „üülenipesemine“ wõi ka wannitamine on väga kasulik ja terwendaw. Kõigil sinu tehaosadel on õigus puhtad olla. On jul wõimata jeda teha kodus, siis käi tihemalt saunas.

Suwel on aga igal pool wõimalik supelajutustes käia. Kasuta jeda wõimalust ja sa ei paku seega omale mitte üksi kosutust ja wärskust palamal ajal, waid tunned ka teisi terwist etendawaid mõjusid. Pane aga seejuures tähele mõnd terwist ettewaatusabinõu! Enne suplemist möödugu wä-

hemalt kaks wõi kolm tundi söögiajast. Ära mine ka higiselt suplema, samuti ka kobe kehalise pingutuse järele, waid puhka ennem wähe. Nahuta end, riietades end lahti aeglaselt ja tehes liigutusi wärskes õhus. Enne suplemist on kasulik niijutada pääd ja rinda. Ära suplemise kestwusega liialda. Umbes 10 — 15 minutit on küll, sest pikk suplusaeg wäsitab ja toob ennem tahju, kui kasu. Pane tähele: kauemini kui üks tund ei tohi ja kofku lahtiriietumiseks, suplemiseks ja riietamiseks, mitte tarwitada! Seda peawad iseäranis nõrgad ja närwilised tungiwalt tähele panema. Sel on kõrwahai- gused, need parem lahtises wees üldse ärgu supelgu, muudu see wõib neile paha teha. Oled ja aga terwe, siis suple järjekindlalt ja õpi ara ka ujumine ühes tema rõõmudega ja mõnustega.

Kas on aga niisugune teharawi otstarbekohane? Mõtle, et juist meie nahal on täita mitmesugused ülesanded. Tema ei ole meil mitte üksi kaitseks, waid korraldab ka hingamist ja teha soojust. Kuid ainult rawitsetud nahk suudab täita oma ülesannet. Keha kattub higiga, kui nahk ei aita eraldada üleliigset soojust. Sa ise tunned jeda higistamist küll, kui oled jõudu pingutanud. Selle juures naha augukesed eraldawad wett. See wefi aurab ära ja jahutab nahka. Üle jääwad mitmesugused soolad nahale. Need jäänused ühes teiste nahast eraldunud ollustega, annawad siis wärduliku naharawitsemise korral halba lõhna. Et mitte juist häälemeel niisuguse inimese juures ei wiibita, on eneseistki mõistetaw. Aga mida sa ei taha, et julle tehasse, jeda ära tee ka teisele! Aga sa wõid niisugusest naharawitsemisest veel suuremat kasu oma terwisele saada, kui sa sellega ühendad karastamise. Nahakarastamine ei ole mitte mõni külmaweekeur, ka ei ole selle otstarb, et ennaft külmal ajal kergelt riietamisele harjutada. Nahakarastamine külmale weega harjutab teha kõikisuguste ilmanuudatustele wastu panema. Nahapinna all asuwad weresooned laienewad soojuse mõjul ja tõmbuwad kofku külmale mõjul. Kui sa oled end liig soojalt riietamisega ära hellitanud, siis täidawad need weresooned selle ülesande puudulikult ja ei paku julle küllaldast kaitset külmetuse wastu.

Külmetus tuleb iseäranis nende juures esile, kes ei ole enda nahka karastanud. Sellepärast olgu meie piüüd juba lapsepõlwest alates selle eest hoolt kanda, et me külmetamise kalduwuse ja tuule tõmbuse ilmademuutujel wastupanekuks ümber harjutaksime. See on jeda tähtsam, mida vähem me wälisõhuga kofku puutume, ja mida enam, nagu näituseks linnades, me kinnistes, wäheõhutatud ruumides elame ja töötame.

Pääle selle me peame samaks otstarbeks tarvitama valgust, õhku ja päikest. Päikese terweistendavaid ja terwendavaid jõnde tarvitatakse liig vähe. Paljud mõtlewad, et sellest juba küllalt on, kui nad hommikul kas kooli või töötuppa lähewad ja jäält tagasi tulewad. Kes aga on harjutanud end ilmastiku kohaselt parajasti riietama ja õhu ning päikese mõju tarwilisel määral kasutab, see karastab end liig tundelikkuse vastu ja maitseb selle wilja. See ergutab nii keha kui waimu, tõstab meeleolu ning töötahet. Ümbritsetuna õhu ja valguse merest on nahk kestwa mõjutise all, mis on loomulik ja hädastarwiline. Meie oma asjaks jääb päikese- ja õhuwanne kasutada. Aga ka jün peab alati mõõtu ja otstarwet meeles pidama. Mõnetele wastawa alatise nahaerutuse harjutuste läbi hoolitseme me kõigeparemini oma keha terwislike külje eest. Siis ei taba meid haigused nõnda ruttu, sest me oleme wastupanu wõimelised. Kasuta jalutuskäikude õnnistust ühes kõigi sellega kaasaskäiwate mõnustustega! See on ka talwel meile asetamatuks kestwusharjutuseks ja võib täita hädatarwiliku wõimlemise ajet. Pääle selle rõõmustab meid seeläbi loodus oma ilusa maastikuga. Kuid siiski ärgu wõetagu jalutuskäike ette liig kaugele, et see ergutamise ja kojutamise asemel kurnawaks ei saaks. Jalutuskäigud omawad, parajas piiris teostatuna ja terwishoidlikelt waatepunktilt hinnatuna, õigusega inimelus filmapaisjwa koha.

Dr. med. G. Schwenn.

Porgandid arstimiswahendina.

Porgandid on toitlus- ja maitseamena kõikjal tarvitusel, kuid nende kasulikkus terwishoidlikel alal on vähem tuntud, iseäranis meil Eestis. Porgandid ei ole aga mitte üksi toiduaine, waid nad on ka teatud haiguste vastu mõjuwaks ja odawaks arstirohuks. See ei ole mitte ainult mõni oletus, waid porgandite terwendaw mõju on juur haiguste

juures, nii kui: luuvalu, neerufiwid, kollatõbi, maksalaienemine j. n. e.

Kõik need isikud, kelle elukutse alatist istumist nõuab, keda waimne ületöötamine ja halwas õhus wiibimine nendele haigustele wastuwõtlikuks teeb, teewad hästi, kui nad aasta jooksul kaks või kolm porgandikuuri läbi teewad.

Päris porgandikuur, mis tõelikult terwendaw ei seisa mitte üksi teatud aja kestel keedetud porgandite söömisel, millised keetmise läbi ühe osa oma terwendawast koosseisust on kaotanud, waid päris porgandikuur seisab toorelt ülesriiwitud porgandi mahla tarvitamises. Porgandi mahla võib jaada ülesriiwitud porganditest kas mõne sellekohase pressi või ka lihtsalt puhtast riidest läbipressimise teel. Porgandeid tuleb enne riivimist muudugi põhjalikult puhastada. Ühe tassi mahla saamiseks tuleb umbes 1/2 kilo porgandeid riiwida; see oleneb muudugi porgandite mahlarikkusest ära. Mahla juua ühe hommikul pool tundi enne sööki.

Sellel on ehteks hää wäljajehidet eraldaw mõju, mis ka kõige raskematujulise kõhukinnisuse korraldab, kui jeda küllalt kaua jatkatakse. Kollatõwe ja maksapaistetuse vastu mõjub see juba sagedasti kümne päewa jooksul.

See mahl, piimaga segatult, on väga kasulik igasuguse kopju- ja õhutoruuste haigestumise puhul, sest see on parim kopjupuhastuse abinõu.

Porgandeid võib niisama ka kas peeneksriiwitult süüa, või toitude juure salatiks tarvitada. Praegusel talwe ajal, mil puuwilja raske saada, täidawad porgandid juba üksi puuwilja aset, sest nad on väga witaaminirikkad.

„Meie Aeg“

ilmub 1931. a. edasi, ja maksab:

aastas Kr. 2.— 1/2 aastas Kr. 1.20
 Üks nr. 20 senti. Broosivnr. maksuta.

Õnnistusrifast uut aastat

soowib kõigile „Meie Aja“ lugejatele

Toimetus.

Wäljaandja: G. P. Udov. R. Eesti Ehit. Tellimised kui ka rahasaadetused saata Amanda Nuta'le. Merepuiestee nr. 14-a, Tallinnas.

Wastutaw toimetaja: M. Bärengrub, Merepuiestee nr. 14-a, Tallinnas. Abitoimetaja: G. Mägi.